

Sophie Broersen

s.broersen@medischcontact.nl

@medischcontact

Eva Nyst

e.nyst@medischcontact.nl

@medischcontact

Achter de kruitdampen van het tabaksproces

Het Openbaar Ministerie maakt vandaag, 22 februari, bekend of het een onderzoek start tegen de vier tabaksfabrikanten die op de Nederlandse markt actief zijn. Zeven vragen over de aangifte door advocaat Bénédicte Ficq, waar veel partijen zich de afgelopen weken bij aansloten.

1 Wie startte die rechtsgang?

In september 2016 deed advocaat Bénédicte Ficq aangifte tegen vier tabaksfabrikanten die actief zijn op de Nederlandse markt, namens twee patiënten met longkanker en COPD en de Stichting Rookpreventie Jeugd. De vereniging Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde maakte januari 2017 twee ton vrij voor het proces, en ook KWF Kankerbestrijding draagt fondsen bij. Afgelopen weken sloten allerlei organisaties zich bij de aangifte aan. Na het Antoni van Leeuwenhoek volgden bijvoorbeeld alle umc's en de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU), andere ziekenhuizen en de verslavingszorg. Vanuit de artsenhoek lieten de Vereniging Praktijkhoudende Huisartsen, LHV, NHG en InEen weten medeaangever te willen zijn. Ook de verenigingen van kinderartsen, gynaecologen, medisch oncologen, verslavingsartsen, psychiaters, cardiologen en artsen maatschappij en gezondheid deden mee. Uit een peiling van Maurice de Hond bleek dat 54 procent van de Nederlanders voor vervolging is.

2 Wat is de positie van de KNMG en de FMS?

Artsenfederatie KNMG en de Federatie Medisch Specialisten (FMS) sluiten zich niet bij de aangifte aan. 'Vanwege de inhoud van de betreffende aangifte zijn de meningen van de verschillende wetenschappelijke verenigingen verdeeld', laat de FMS weten, hoewel ze stelt 'dat er veel meer kan en moet gebeuren om roken tegen te gaan'. De FMS roept de overheid op om te komen tot een ferm tabaksontmoedigingsbeleid: 'Zorg dat mensen niet beginnen met roken, durf dit onaantrekkelijker te maken en ondersteun de mensen die willen stoppen maximaal.' Ook de KNMG doet een appel op de politiek en stelde vorige week in een persbericht: 'De aangifte zoals die nu is gedaan, mag zeker niet leiden tot afwachtend beleid op enig front.' Hoewel roken volgens de KNMG 'de ultieme bedreiging van onze gezondheid' is, beperkt ze zich tot 'morele steun' voor haar federatiepartners en andere artsenorganisaties. En de

KNMG vraagt aan artsen 'hun invloed op tabaksontmoediging aan te wenden, zowel binnen als buiten de werksfeer'.

3 Wat wordt de fabrikanten precies verweten?

Kort gezegd: poging tot moord en/of zware mishandeling en/of benadeling van de gezondheid, én valsheid in geschrifte. De tabaksindustrie weet donders goed hoe schadelijk roken is, en probeert desondanks om sigaretten zo lekker en verslavend mogelijk te maken. Zo voegen fabrikanten tientallen additie-

compenseren voor de lagere nicotine-gehalten die ze binnenkrijgen door vaker en dieper te inhaleren.

4 Wat als het OM niet gaat vervolgen?

Plan B van team Ficq is het starten van een artikel-12-procedure. Direct belanghebbenden kunnen in deze bijzondere klachtprocedure de zaak rechtstreeks voorleggen aan een gerechtshof. Dat beoordeelt dan of de zaak toch door het OM voor de strafrechter moet worden gebracht.

middel zo verslavend is, dat stoppen erg moeilijk is', zegt Dijkstra. 'Het is belangrijk dat rokers ook horen dat ze hun verantwoordelijkheid moeten nemen en dat stoppen prima kan.' Hij vindt dat artsen rookpreventie hebben laten liggen en twintig jaar geleden al hadden moeten verwijzen naar therapie. 'Ik begrijp het wel, medici willen genezen, niet het vingertje opsteken. Naar mijn colleges over preventie komen geneeskundestudenten nog wel, maar de vrijwillige workshops... nee, daar komt bijna niemand.'

7 Is er eigenlijk voldoende zorg voor rokers die willen stoppen?

Vanuit de basisverzekering wordt één programma voor stoppen met roken vergoed, meldt het Trimbos Instituut. Medicatie en nicotinevervangende middelen zoals pleisters en kauwgom worden vergoed in combinatie met een stoppen-met-rokenprogramma. Wie op 1 januari met zijn goede voornemen start, spreekt vaak wel direct zijn eigen risico aan. Verzekeraars betalen alleen voor zorg van aanbieders met wie ze een contract hebben afgesloten. Het Partnership Stop met Roken registreert in een kwaliteitsregister de zorgverleners die een bewezen effectieve behandeling bij stoppen met roken aanbieden. Zo'n register geeft al aan dat de zorg voor tabaksverslaafden rammelt, zegt de Groningse verslavingsarts Robert van de Graaf. Voor bijvoorbeeld alcoholverslaafden is dat heel anders. 'Die zorg – door huisartsen, verslavingsartsen en psychiaters – is immers in het reguliere toezicht ingebed.' Zo'n zorgketen voor rokers is wel belangrijk, want ernstige en complexe tabaksverslaafden redden het niet met alleen een rookstopcoach, zegt Van de Graaf. 'Maar de multidisciplinaire zorg van psychiater, verslavingsarts, psycholoog en agoog bijvoorbeeld, die zij nodig hebben, wordt niet vergoed', aldus de verslavingsarts. ■

web

Meer over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen.

'Het is belangrijk dat rokers ook horen dat ze hun verantwoordelijkheid moeten nemen'

ven toe om de smaak te verbeteren, de irritatie door de rook te verminderen en de afgifte van nicotine te optimaliseren. Het is legaal om additieven toe te voegen, omdat deze stoffen doorgaans zijn goedgekeurd voor gebruik in voeding en cosmetica. Maar het staat niet vast of verbranden en inhaleren ervan ook veilig is. Verschillende verbrandingsproducten van additieven zijn carcinogeen. Wat betreft de valsheid in geschrifte draait het om de gaatjes in de filters van sigaretten. Volgens de aangevers misleiden de fabrikanten de laboratoriumtesten doelbewust. Er zijn wettelijke grenzen aan hoeveel teer, nicotine en koolmonoxide door één sigaret mag vrijkomen. Volgens Europese voorschriften moeten de emissieniveaus van schadelijke stoffen met een standaardmethode worden gemeten. Deze methode levert echter lagere concentraties op dan rokers in werkelijkheid binnenkrijgen, doordat de rookmachines lucht aanzuigen door die filtergaatjes. Rokers drukken de gaatjes echter dicht, met hun vingers of hun mond, waardoor ze in werkelijkheid 2 tot 2,5 keer hogere gehalten binnenkrijgen. Of ze

5 Is Nederland het eerste land met een aangifte tegen de tabaksindustrie?

In de VS staat de tabaksindustrie al jaren voor de rechter, in Frankrijk sinds kort ook, maar dan gaat het om civiel recht. Maar dat de industrie een strafzaak aan zijn broek krijgt en door het OM wordt vervolgd voor moord of mishandeling, is uniek. Er zijn wel meer landen waarin een dergelijke aangifte wordt onderzocht. Afgelopen jaar gaven advocaat Ficq en longarts Wanda de Kanter in Genève aan juristen uit zeventien landen een toelichting over The Dutch case. Daarbij kwam ook de mogelijkheid aan de orde dat de tabaksindustrie een tegenproces start wegens smaad en laster.

6 Wat betekent deze massale aangifte voor rokers?

Het is goed dat er actie wordt ondernomen tegen roken, maar pas op, zegt de Groningse hoogleraar gezondheidspsychologie Arie Dijkstra, die communicatie over roken onderzoekt. 'Ze krijgen de boodschap dat de industrie en niet zijzelf verantwoordelijk zijn en dat het